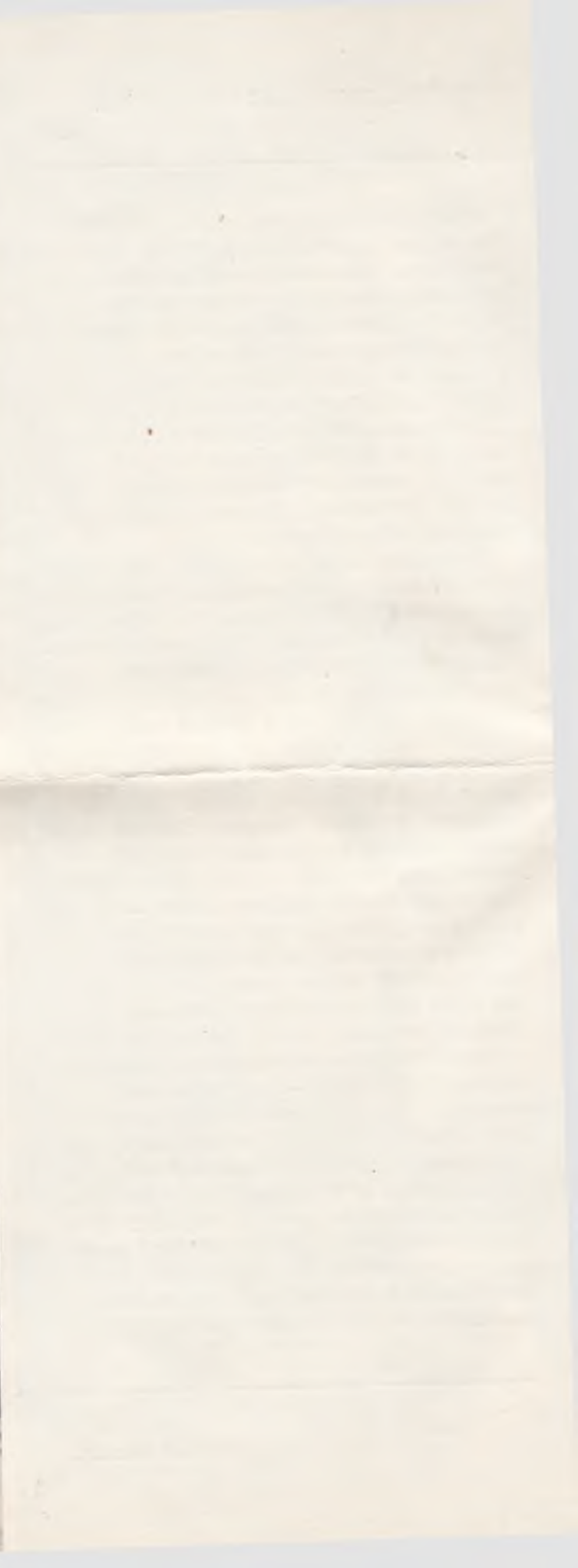

*Tvrdohlavá
žena*

Představitel specificky českého, vpravdě lidového divadla J. K. Tyl se narodil 4. února 1808 v Kutné Hoře, v chudé rodině maloměstského řemeslníka. Už v dětství měly na Tyla velký vliv návštěvy divadelních představení potulných hereckých společností, při nichž jeho otec hrával v orchestru na housle. V roce 1822 odchází Tyl do Prahy na studie, kde byl žákem velkého vlastence Josefa Jungmanna. Na gymnáziu se sice vyučovalo německy, tak jako na všech tehdejších školách, ale právě Jungmann se zasloužil o to, že se zde začalo vyučovat také česky. Tyl, který si přinesl už z domova velké vlastenecké nadšení, pilně studoval a citlivě vnímal společenské i politické dění. Roku 1827 odjíždí Tyl do Hradce Králové, kde pokračuje ve studiích na tamějším gymnáziu. Začíná psát drobné básně a seznamuje se s významným českým dramatikem, který ovlivnil zejména počátky jeho dramatické tvorby — V. K. Klicperou. O rok později se opět vrací do Prahy. Tady už naplno propadá kouzlu divadla a odchází s kočovnou společností šířit česky mluvené slovo po českých městech a vesnicích. Po několika vyčerpávajících štacích se vrací do Prahy a začíná redigovat časopis *Jindy a nyní*. Postupem času nejen redigoval, ale i vyplňoval časopis vlastními články a povídkami. Od roku 1837 pořádal Českou Thalii, sbírku původních i přeložených divadelních her, mezi jiným zde vyšla i jeho dramatická báseň *Čestmír*. I v dalších letech se věnoval převážně redakční práci v časopisech (*Pražský posel* aj.). Po revolučním roce 1848 sledoval aktivně veškeré politické dění, účastnil se i památného Slovanského sjezdu a kromě redakční činnosti se začal opět pod vlivem bouřlivých událostí věnovat i činnosti literární. Psal divadelní hry a povídky, které se tematicky vázaly k dějinám a pověstem českého lidu (*Rozina Ruthardová*, *Kutnohorští havíři*). Kromě toho překládal a upravoval hry pro česká odpolední představení ve Stavovském divadle. Pro původní hry volil opět látku historickou — jeho prvním dramatickým dílem byl „*Výhoň Dub*“, uvedený na odpolední benefici ve Stavovském divadle r. 1832. Spolu s dalšími českými vlas-

tenci stále usilloval o českou stálou scénu a tak se v roce 1834 konečně podařilo uskutečnit první představení v Kajetánském domě na Malé Straně — Klicperův „*Žižkův meč*“ s Tylovým úvodním proslovem. Nepřízeň úřadů však způsobila, že divadlo muselo být v roce 1844 uzavřeno. Po revoluci 1848 se však podařilo realizovat další českou scénu v prosté dřevěné budově, tzv. Aréně ve Pštrosce. Zahajovacím představením tu byla Tylova báchorka „*Jiříkovo vidění*“. Přes dosažené úspěchy u obecnosti i některých kritiků, byl Tyl nakonec donucen svými literárními odpůrci opustit Prahu. Nevzdal se však, založil kočovnou společnost, se kterou působil převážně v Jižních Čechách, Písku a Táboře. Pražské policejní ředitelství však jeho činnost neustále pronásledovalo, až nakonec způsobilo její rozpad. Tyl unaven a nemocen nakonec umírá 11. července 1856 v Plzni.

Tylovu dramatickou tvorbu lze velmi přesně rozčlenit do několika oddílů. Tak první tvoří tzv. **obrazy ze života**, kterých napsal v letech 1845—48 pět (*Paní Marjánka*, *matka pluku*, *aneb Ženské srdce*, *Flamendr aneb Co mu přece pomohlo?*, *Pražská děvečka* a *venkovský tovaryš anebo Paličova dcera*, *Zkouška o slavnosti ve Hvězdě aneb Bankrotář a kramářka*, *Chudý kejklíř aneb Noční navštívení*). Ve všech těchto dílech zpracovával aktuální otázky ze života soudobého českého měšťanstva i prostého lidu. Do druhého lze zařadit **jevištní báchorky**. Náleží sem *Strakonický dudák*, *aneb Hody divých žen*, ve kterém se Tyl ústy pohádkových bytostí snažil o vyjádření některých myšlenek, které bylo tehdy takřka nemožné konkrétně vyslovit, a protože volil takové postavy, které bylo možno využít k obecně srozumitelným jevištním alegoriím (*víla Rosava*, *Švandova matka*), podařilo se mu tak zintenzivnit konečný účinek. Náleží sem i *Jiříkovo vidění* a v neposlední řadě pak *Tvrdohlavá žena*. Třetí část Tylovy tvorby tvoří **hry historické** — *Krvavý soud aneb Kutnohorští havíři*, *Jan Hus*, *kazatel betlémský* atd.

Celé jeho dílo je prodchnuto snahou o skutečně české a lidu blízké divadlo, touhou po svobodě a osvobození člověka.

DIVADLO PETRA BEZRUČE V OSTRAVĚ
nositel vyznamenání Za zásluhy o výstavbu

JOSEF KAJETÁN TYL

Tvrdohlavá žena a zamilovaný školní mládenec

Režie	Alexandr Postler j. h.
Výprava	Alexandr Babraj j. h.
Hudba	Karel Kupka
Pohybová spolupráce	Petr Koželuh j. h.
Asistent režie	Ludmila Naarová
Představení řídí	Ludmila Naarová
Text sleduje	Marta Veselá

PREMIÉRA 8. ZÁŘÍ 1978 V 9 HODIN

Sezóna 1978/79

34. SEZÓNA

PROGRAM DIVADLA PETRA BEZRUČE V OSTRAVĚ
UMĚLECKÝ ŘEDITEL LADISLAV KNÍŽATKO

Program připravila Jana Paterová — fotografie Vladimír Dvořák. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., provoz 22, Hollarova 14, Ostrava 1.

Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha. Cena 2,— Kčs.

OSOBY

Zlatohlav,
kníže duchů krkonošských
Matinoha
Cernobejl
Baron Hrdopyška
Vydřiduška, jeho správce
Barbora Jahelková, mlynářka

Terezka, její dcera
Madlenka, děvečka
Ančička, děvečka
Kuba, pacholek
Řešeto, stárek
Běhounek, mládek
Jan Pěnkava, školní mládenec
Nozejček, toulavý šlejfír
Ezechiel, chudý žid
Loukota, rychtář
Kohoutek, konšel
Javůrek, podruh

OBSAZENÍ

Vladimír Krátký
Michal Przebinda
Kostas Zerdaloglu
Jaroslav Těšitel
Milan Sova
Štěpánka Ranošová,
nositelka vyznamenání
„Za vynikající práci“
Michaela Černá
Jana Postlerová
Zdeňka Babrajová j. h.
Miloslav Čížek
Václav Roštlapil
Jan Odl
Vítězslav Kryške
Luděk Eliáš
Jaroslav Fukala
Jiří Zach
Julius Jeřábek j. h.
Jan Číhal j. h.

Snad nejzdařilejší, myšlenkově nejsilnější a dramaticky nejsevřenější je Tylova báchorka Tvrdohlavá žena a zamilovaný školní mládenec. Základním smyslem hry je boj člověka o svobodnou existenci. Tuto myšlenku zosobňuje Tyl postavou učitele Pěnkavy, ale nejen jeho. I ostatní — služka Madlenka, čeledín Kuba i chudý žid Ezechiel, ti všichni touží zvednout hlavu a rozhodnout se svobodně o svém životě. Na soudobé politické poměry tu mířily četné narážky, ironické posměšky, reagující vtipně na tzv. „oktrojírku“, panování Metternicha i působnost Windischgrätze.

Tvrdohlavá žena je v námětu, ale hlavně v úvodní scéně značně ovlivněna Raimundovou báchorkou Král Alp a nelida (Der Alpenkönig und der Menschenfeind). Tyl ji psal v Kroměříži, ovlivněn porevoluční atmosférou, která předznamenávala utužení politických a společenských poměrů. Živé a jevištně vděčné typy učinily z této hry jedno z nejhranějších Tylových děl vůbec. Pohádková postava Zlatohlava, lidově zvaného Rybrcoul, knížete duchů krkonošských, umocňuje autorovu údernou myšlenku o svobodě a osvobození. Jeho ústy a prostřednictvím jeho činů — i činů jeho nadpřirozených pomocníků, skalních duchů — se pokusil o politickou lidovou školu. I dnes, kdy aktuálnost politická je už vlastně pouze jednou z kapitol historie dávno minulé, upoutá hra svým jazykem, životními postavami, jejich prostými problémy, vzbudí úsměv svou milou naivitou. Titulní postavy poskytnou jedinečnou hereckou příležitost — tak jako tomu bylo ostatně i v minulosti, kde role Jahelkové, Pěnkavy i Zlatohlava patřily do rejstříku význačných hereckých postav českého divadla. Tylovská tradice je v českém divadle silná, neustále obnovovaná a neustále inspirující. Je to pochopitelné, protože Tylovo dílo není jen odkaz, to je stále živý, pulzující dramatický materiál, nedílná součást pokrokové a skutečně současné divadelní dramaturgie.

Monika Muchová

3 otázky pro Vladimíra Krátkého

CO JSTE DĚLAL, NEŽ JSTE PŘIŠEL DO OSTRAVY?

Narodil jsem se v Praze, kde jsem vychodil také základní školu a v roce 1965 maturoval na SVVS. V tom samém roce po přijetí na JAMU jsem odešel do Brna. Tam jsem studoval do roku 1969 u profesora Jurdy a na tato léta vzpomínám dosud jako na nejhezčí období v mém životě. Po absolutoriu jsem byl angažován ve Východočeském divadle v Pardubicích, kde jsem zůstal plyněch devět let a v květnu letošního roku jsem přešel do Divadla Petra Bezruče. Kromě divadla jsem zatím neměl žádné herecké příležitosti v jiných oblastech, s filmem jsem se dosud setkal pouze jako divák a v televizi jsem účinkoval jen v přenosu divadelního představení z Pardubic.

Jinak zbývá snad dodat, že dosud bydlím v Pardubicích, kam každý týden dojíždím za manželkou a dvěma dcerami.

CO SE VÁM V OSTRAVĚ NEJVÍC LÍBÍ?

V Ostravě jsem tak krátce, že těžko mohu tuto otázku zodpovědět. Rozhodně jako v každém větším městě je i tady větší ruch a více možností sledovat kulturní dění, což v zájezdovém divadle při časovém vypětí je téměř nemožné. Proto se nyní snažím dohnat to, co jsem za všechna minulá léta zameškal. A zůstanu-li u tohoto kulturního dění a ze svých dojmů si sestavím jakýsi žebříček, pak se mi v Ostravě zatím nejvíce líbily Kačerovy inscenace „Lásky hra osudná“ a „Cyrano z Bergeracu“, které jsou v současném českém divadelnictví určitě výjimečnými událostmi.

A CO SE VÁM V OSTRAVĚ LÍBÍ NEJMĚNĚ?

Jestliže mi někdo bude tvrdit, že Praha je ošklivá, protože je rozkopaná, neuvěřím tomu, neboť pro mne je Praha to nejhezčí město. A zrovna tak Ostravák, když si postěžuje, že mi stále padají do očí nějaké saze a při cestě městem cítím zvláštní zápach, mi určitě řekne, že bez těchto věcí by Ostrava nebyla Ostravou.